

Nr 128

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av avtal mellan televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson om visst utvecklings- och produktions-samarbete på telekommunikationsområdet, m. m.; given Stockholms slott den 24 april 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Bengt Norling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen hemställs om bemyndigande för Kungl. Maj:t att godkänna avtal mellan televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson (LME) om samarbete i fråga om utveckling och produktion på telekommunikationsområdet.

Utvecklingssamarbetet avses bedrivas genom ett för ändamålet bildat bolag — ELLEMTEL Utvecklings Aktiebolag — i vilket aktier till lika delar tecknas av televerket och LME. Bolaget, som förutsätts börja sin verksamhet den 1 augusti 1970, skall ägna sig åt utvecklings- och konstruktionsarbete i fråga om automatstationssystem och digitala transmissionssystem för telekommunikation med därtill hörande abonnentutrustningar.

Utvecklingsbolagets verksamhet omfattar inte någon produktion, utan delägarna skall tillverka de produkter för vilka bolaget tar fram konstruktionsunderlag. Enligt den träffade överenskommelsen avser emellertid televerket och LME att förena utvecklingssamarbetet med produktionssamverkan. Denna ger televerkets verkstäder möjlighet att genom LME:s mark-

nadsorganisation avsätta delar av sin produktion på världsmarknaden. Härigenom och genom leveranserna till televerket och den direkta försäljningen på den svenska marknaden i övrigt kommer produktionen vid televerkets verkstäder och LME:s svenska produktion i framtiden att kunna utvecklas i samma takt inom utvecklingsbolagets produktområde.

För televerkets aktieteckning i utvecklingsbolaget — vars aktiekapital skall utgöra 10 milj. kr. och vars aktier avses tecknade till en kurs av 120 % — behövs 6 milj. kr. Beloppet förutsätts belasta investeringsanslaget Teleanläggningar m. m.

Bemyndigande begärs för televerket att solidariskt med LME ställa borgen för lån till bolaget intill ett belopp av 20 milj. kr.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 24 april 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Norling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *godkännande av avtal mellan televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson om visst utvecklings- och produktionssamarbete på telekommunikationsområdet, m. m.* och anför.

Televerket har i skrivelse den 24 april 1970 hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av avtal rörande utvecklings- och produktionssamarbete mellan televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson (LME). I skrivelsen begär televerket vidare Kungl. Maj:ts medgivande att få ta i anspråk 6 milj. kr. av investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. för aktieteckning i ett av televerket tillsammans med LME bildat utvecklingsbolag och hemställer om bemyndigande att solidariskt med LME ställa borgen för lån till bolaget intill ett belopp av 20 milj. kr.

**Förutsättningarna för och behovet av ett utvidgat samarbete mellan
televerket och Telefonaktiebolaget LM Ericsson**

Parterna

Televerket är i första hand ett driftföretag med uppgift att handha trafiken på det statliga telekommunikationsnätet. I uppgiften ingår förutom den primära telefontjänsten olika specialtjänster, som telegraf, telex, telefax, datatransmission etc. Som ansvarigt driftföretag har televerket härvidlag att — förutom förmedlingen av teletrafik och därmed förenad kundverksamhet — ombesörja anläggning och drift av förbindelsenät samt av telefon-, telegraf-, telex-, överdrags- och förstärkarstationer, handha installation och underhåll av abonnentanläggningar och terminalutrustningar etc. Verksamheten innefattar vidare radiorörelsen. En särskild verksamhetsgren utgör slut-

ligen verkstadsrörelsen. Antalet anställda vid televerket uppgår till närmare 40 000. Verkets driftstat beräknas för budgetåret 1969/70 komma att balansera på ett belopp av drygt 2,5 miljarder kr., exkl. rundradiomedel.

Inom televerkets verkstadsrörelse bedrivs en omfattande tillverkning av telemateriel dels vid verkets verkstäder i Nynäshamn, Sundsvall och Vänersborg, dels vid dotterbolaget Telefabrikation AB:s verkstäder i Kristinehamn och Skellefteå. Produktionsprogrammet är i huvudsak inriktat på stationsutrustningar, abonnentväxlar, telefonapparater med tillbehör samt viss överdragsstations- och linjemateriel. Värdet av verkstadsrörelsens leveranser — som f. n. till ca 95 % sker till televerket och är avsedda för installation i telenätet — har successivt stigit och uppgår f. n. till ca 200 milj. kr. per år. Antalet anställda inom verkstadsrörelsen är ca 3 500.

Produktionsprogrammet har som förutsättning televerkets forsknings- och utvecklingsverksamhet. Tyngdpunkten i denna ligger sålunda inom området för stationsutrustningar och abonnentanläggningar. Bland utrustningstyper som utvecklats av televerket kan nämnas stationer för automatisering av teletrafiken på den svenska landsbygden, större lokalstationer av koordinatväljartyp, förmedlingsstationer för uppkoppling av rikstrafik, telexstationer och abonnentväxlar.

Kombinationen av drift och utvecklings- och produktionsverksamhet på angivna produktområden i förening med att televerket i anslutning till de egna utvecklingsinsatserna kunnat ställa krav på utomstående leverantörer att använda verkets tillverkningsunderlag har gjort det möjligt att driva standardiseringen mycket långt. Därmed har också förutsättningar skapats för en hög driftsäkerhet och en god driftekonomi.

Produktionsprogrammet omfattar endast i begränsad utsträckning transmissionsutrustningar. På detta område har — i motsats till vad som gäller i fråga om stationsutrustningar — den internationella standardiseringen drivits långt, varför televerket utan svårighet kan köpa utrustningar från ett flertal leverantörer. De utvecklingsinsatser som televerket gör på transmissionsområdet är också främst motiverade av behovet att kunna uppställa kravspecifikationer vid leveranser till verket.

Allmänt kan konstateras att televerket f. n. investerar för ca 600 milj. kr. om året i teleanläggningar. Av de ca 300 milj. kr., som hänför sig till främst stations- och abonnentutrustningsområdet, avser ca 200 milj. kr. leveranser från televerkets egna verkstäder och återstoden i huvudsak leveranser från LME.

LME-koncernen är en av de stora leverantörerna på världsmarknaden av telekommunikationsutrustning. Såväl i fråga om omsättning som antal anställda är den ett av Sveriges största företag. Koncernen sysselsätter sålunda över 50 000 personer, varav ca hälften i Sverige. Koncernfaktureringen uppgick år 1969 till ca 2,9 miljarder kr. Den är f. n. ungefär tre gånger så stor som för tio år sedan, vilket innebär en ökning med mer än 10 % per år.

LME har successivt under en lång följd av år byggt upp en världsomspännande marknadsföringsorganisation, och företaget betjänar i dagens läge 130 teleförvaltningar och teledriftföretag i alla världsdelar. Förutom Sverige är de största avnämjarländerna Brasilien, Frankrike, Mexico, Italien, Norge, Danmark och Australien i nämnd ordning.

Förutom vid koncernens svenska verkstäder sker tillverkning i betydande utsträckning utomlands, närmare bestämt vid 26 olika företag i 15 länder. Att tillverkning i så stor utsträckning förlagts utomlands sammanhänger bl. a. med att LME:s möjligheter till försäljning i åtskilliga fall gjorts beroende av produktion i berörda länder. Detta har då betingats av exempelvis att avnämjarländerna ansett det betydelsefullt att ha en teleindustri inom landet med hänsyn till dess effekter på den allmänna industriella utvecklingen och sysselsättningen i landet. Även valuta- och försvarspolitiska synpunkter kan ha spelat in. Även i fråga om länder där LME:s dotterföretag och licenstagare driver produktion har, genom marknadsens expansion, exporten från de svenska verkstäderna vanligen kunnat upprätthållas eller ökas genom leveranser av komponenter och specialutrustningar.

LME har ett brett leveransregister, som innefattar försäljning av kompletta telefonsystem. Tyngdpunkten i produktionsprogrammet ligger dock på stations- och abonnentutrustningsområdet, d. v. s. på det slag av produkter som även televerkets verkstadsrörelse tillverkar. Det kan konstateras att ca 800 milj. kr. av den nyssnämnda koncernfaktureringen för år 1969 avsåg leveranser av angivna produktslag från LME:s svenska verkstäder.

Den tekniska förnyelsen av koncernens produkter är ett villkor för en fortsatt expansion. Successivt har också ökade resurser satsats på utveckling av nya system och produkter främst inom koncernens traditionella verksamhetsområde. Området för stations- och abonnentutrustningar intar härvidlag en framträdande plats.

Hittillsvarande samarbete mellan televerket och LME

Televerket och LME har sedan länge haft ett samarbete på utvecklingsområdet. För LME har det därvid varit av betydelse att få tillgodogöra sig televerkets drifterfarenheter. För televerket har det inneburit fördelar att samarbeta med en industri med betydande utvecklings- och produktionsresurser och att genom samarbetet i olika hänseenden få möjlighet att påverka kommande system och produkter.

Med de former i vilka samarbetet bedrivits har det dock inte varit möjligt att i önskvärd utsträckning ta tillvara de möjligheter som utvecklingen erbjuder. På stationsutrustningsområdet hade under 1920- och 1930-talen LME utvecklat telefonsystem baserade på det s. k. 500-väljarsystemet, medan televerket utvecklat sådana system grundade på den s. k. koordinatväljaren. Båda systemen har — med inriktning på olika typer av stationer — kommit

till användning i televerkets nät. Den systemtekniska utvecklingen under senare delen av 1930-talet och under 1940-talet har lett till att LME utvecklat egna koordinatväljarsystem, vilka dock inte vunnit tillämpning inom televerket.

Sedan mitten av 1930-talet har företagen gemensamt bedrivit en matematiskt betonad teletrafikforskning, som är av betydelse för lösningen av olika optimeringsproblem vid utformningen och dimensioneringen av telesystem. Under 1950- och 1960-talen har forsknings- och utvecklingsarbetet intensifierats.

Sålunda har televerket och LME sedan år 1956 bedrivit ett gemensamt avtalsreglerat forsknings- och utvecklingsarbete inom den elektroniska kopplingsteknikens område, vilket senast reglerats genom ett år 1963 träffat avtal. Enligt detta förband sig parterna att samarbeta och samordna sina forsknings- och utvecklingsaktiviteter i fråga om elektroniska telefon- och telegrafsystem, däri inbegripet system för elektronisk manövrering av koordinatväljarutrustningar och andra icke-elektroniska väljarutrustningar, fjärrvalsutrustningar för telefon- och telegrafanläggningar enligt angivna system, telefon- och telegrafapparater samt väljare, reläer etc. utvecklade för anläggningar enligt nämnda system. För definierade objekt inom avtalsområdet förutsattes tillägg till avtalet kunna göras, som mera i detalj bestämde samarbetet. Två sådana tilläggsavtal träffades åren 1963 och 1965, varav det ena avsåg framtagning av två, av resp. televerket och LME utvecklade programminnesstyrda stationstyper och det andra utveckling av telefonapparater. I fråga om utvecklingsarbetet enligt det förra tilläggsavtalet gäller, att LME numera levererat en prototypanläggning, vilken är i bruk i Tumba. Den av televerket framtagna stationstypen kommer under år 1970 att tas i drift i Storängen utanför Stockholm. Erfarenheterna av utvecklingsarbetet i denna del har styrkt parternas uppfattning att det med nuvarande samarbetsformer inte går att få till stånd den önskvärda systemtekniska och konstruktionsmässiga samordningen.

Behovet av närmare samarbete

Den tekniska utvecklingen har i sig skärpt behovet av att en bättre koordinering sker av utvecklingsinsatserna.

Den hittillsvarande utvecklingen av konventionella teleutrustningar har bl. a. kännetecknats av att den kunnat bedrivas med förhållandevis begränsade personalinsatser. När det gäller den nya teknik som nu håller på att vinna insteg har situationen förändrats. Denna nya teknik baseras nämligen på sådana principer och lösningar för teletekniska utrustningars uppbyggnad som ställer helt andra och större krav på utvecklingsresurserna.

Genom den nya tekniken öppnas möjligheter att bygga datorstyrda telestationer, som genom programmering kan ges inom vida gränser varierande

beteenden. Fördelarna med datorstyrda system är många och betydande. Stationerna kan flexibelt anpassas till successivt inträffade förändringar, och kunderna kan ges nya typer av tjänster. Möjligheter skapas för ökad driftsäkerhet och lägre underhållskostnader.

Med hänsyn till de fördelar som tekniken med datorstyrda stationer erbjuder bedöms det angeläget att den inom de närmaste åren introduceras i fråga om nya telefon- och telexstationer ävensom större abonnentväxlar. Det blir vidare nödvändigt att införa nya utrustningstyper, baserade på modern elektronik, för mindre telefonanläggningar och abonnentväxlar liksom elektroniska tilläggsutrustningar för modernisering av äldre stationsutrustningar.

Elektroniska kopplingstekniska utrustningar kommer vidare att bli aktuella för datakommunikation. För att tillgodose det växande behov av datakommunikation, som f. n. gör sig starkt gällande inom industriländerna, måste moderna elektroniska växlar och koncentratorer för datakommunikation utvecklas och produceras.

Det står vidare klart att man inom en nära framtid har att räkna med integrerade kopplings- och transmissionssystem, baserade på tidsmultiplex. System av denna typ kräver ett mycket omfattande utvecklingsarbete.

Televerket och LME står således inför kravet att introducera en ny teknik, som successivt kommer att ersätta den nuvarande, samtidigt som erforderlig utveckling för skapande av denna nya teknik kräver betydligt större utvecklingsresurser än hittills. En gemensam utvecklingsverksamhet, som tar tillvara parternas kombinerade drift-, produktions- och marknadserfarenheter och som genom en långtgående samordning skapar garantier för att forsknings- och utvecklingsarbetet sker med ett ekonomiskt och rationellt utnyttjande av tillgängliga resurser, har under sådana förhållanden framstått som angeläget. Samtidigt som parterna genom en överenskommelse velat säkra ett sådant utvecklingssamarbete har de varit inriktade på att därigenom också skapa förutsättningar för en strukturrationalisering och utveckling av produktionen till fördel för båda parter.

Överenskommelsen

Allmänt

Den mellan televerket och LME den 24 april 1970 träffade överenskommelsen om visst utvecklings- och produktionssamarbete innefattas i tre avtal, nämligen ett grundläggande konsortialavtal och två till detta bilagda särskilda avtal. Konsortialavtalet, till vilket en bolagsordning för utvecklingsbolaget är fogad, anger de allmänna villkoren och förutsättningarna för samarbetet. Av de båda till konsortialavtalet bilagda särskilda avtalen behandlar det ena immaterialrättsliga frågor m. m. och det andra betingelserna för

produktionssamverkan. Avtalen har träffats under förbehåll för Kungl. Maj:ts och LME:s styrelses godkännanden och träder i kraft när dessa godkännanden föreligger.

Utvecklingsarbetet

Utvecklingsarbetet skall bedrivas inom ett gemensamt ägt bolag, ELLEMTEL Utvecklings Aktiebolag, vilket skall ha till uppgift att bidriva utveckling och konstruktion av utrustningar inom telekommunikationsområdet samt annan därmed förenlig verksamhet. Utvecklings- och konstruktionsarbetet avses närmast omfatta kopplingssystem, utrustning för digital transmission och abonnentutrustningar i anslutning därtill — d. v. s. i princip telestationsutrustningar, abonnentväxlar och telefonapparater — samt utrustningar för datakommunikation och annan ny teknik inom telekommunikationsområdet.

Aktiekapitalet i bolaget avses i inledningsskedet uppgå till 10 milj. kr., varav parterna skall tillskjuta hälften vardera. Aktierna skall tecknas till en kurs av 120 %. Beloppet motsvarande överkursen skall tillföras bolagets reservfond. För att finansiera nödvändiga investeringar i fast och lös egendom, bestrida organisations- och driftkostnader under bolagets uppbyggnadsskede och säkerställa erforderligt rörelsekapital för den fortsatta verksamheten tillkommer kapitalbehov utöver vad som genom aktieteckningen tillskjuts av parterna. Ifrågavarande kapitalbehov bör i första hand tillgodoses genom upplåning. För det fall utvecklingsbolagets egna tillgångar härvid inte förslår som säkerhet, skall televerket och LME teckna solidarisk borgen till ett högsta belopp av 20 milj. kr.

Bolagets utvecklingsverksamhet avses främst grunda sig på av båda parterna eller endera parten utlagda utvecklingsuppdrag. Bolaget skall härvid ta ut ersättning, baserad på timkostnaden för den engagerade personalen jämte de för uppdragen separat redovisade övriga kostnaderna samt avpassad så att viss utdelning kan lämnas på aktiekapitalet. Genom överenskommelsen regleras närmare bl. a. hur vid gemensamma uppdrag den till bolaget utgående ersättningen skall fördelas mellan parterna. Hänsyn tas härvid till parternas faktureringsvolymerna inom produktområdet. Under vissa betingelser finns möjlighet för utomstående att lämna utvecklingsuppdrag till bolaget. Detta förutsätts också ha utrymme för viss egenverksamhet, s. k. fri utveckling. Avsikten är härvidlag att kostnaderna för denna verksamhet skall täckas genom royalty. I inledningsskedet — innan tillverkning hos parterna påbörjats på grundval av konstruktioner från bolaget — täcks kostnaderna för ifrågavarande verksamhet genom pålägg på ersättningar för övriga uppdrag.

Dispositionen av de patent och den konstruktions-know-how, som bolagets utvecklingsverksamhet resulterar i, och av de patent och den know-how, som parterna tillhandahållit bolaget i samband med utvecklingsarbetet, reg-

leras närmare genom överenskommelsen. Därvid har nyttjanderätten bestämts med hänsyn till vad som enligt det följande avtalats om parternas produktionsamarbete.

Bolaget, som avses börja sin verksamhet den 1 augusti 1970, beräknas vara fullt utbyggt vid årsskiftet 1974/75. Vid denna tidpunkt beräknas ca 600 personer vara sysselsatta inom bolaget. Av dessa förutsätts ca 250 ha överförts från televerket och ca 250 från LME.

Bolagets styrelse, som avses ha sitt säte i Stockholm, skall bestå av sex ordinarie ledamöter och två suppleanter. Av dessa skall televerket och LME utse vardera tre ordinarie ledamöter och en suppleant. Ledamöter och suppleanter skall vara personer anställda hos verket resp. LME. Ordförande i styrelsen utses för tvåårsperioder växelvis av televerket och LME. Vice ordförande utses på motsvarande sätt så att parterna för varje tvåårsperiod utser antingen ordförande eller vice ordförande. Enligt avtalet får beslut i bolagets styrelse eller på bolagsstämman i vissa angivna viktigare frågor vid lika röstetal inte fattas genom ordförandens utslagsröst.

Produktionssamarbetet

För att resultatet av utvecklingssamarbetet också skall kunna leda till en ökad konkurrenskraft har televerket och LME genom överenskommelsen skapat förutsättningar för ett produktionsamarbete. Ett sådant samarbete, som skall bygga på att båda parterna engageras i tillverkningen av från utvecklings- och marknadssynpunkt intressanta produkter, har sin naturliga utgångspunkt i en strukturrationalisering syftande till en enhetlig produktutveckling. Detta har av parterna bedömts vara av vital betydelse för en tillverkningsprocess som måste fylla de högt ställda krav på ändamålsenlighet och effektivitet, vilka är utmärkande för modern teleindustri.

Överenskommelsen innefattar i denna del arrangemang som säkrar att produktionen vid televerkets verkstäder och LME:s svenska produktion skall kunna utvecklas i samma takt inom det gemensamma produktområdet. Eftersom marknaden för svenska LME:s produkter hittills ökat och även i framtiden beräknas öka i betydligt snabbare takt än televerkets egen marknad — d. v. s. det egna telenätet — kommer detta att medföra en väsentligt ökad expansionstakt vid de statliga televerkstäderna. Denna expansionstakt blir möjlig genom att televerkstäderna, förutom leveranserna till televerket och den direkta försäljningen på den svenska marknaden, får möjlighet att avsätta delar av sin produktion på världsmarknaden genom LME:s marknadsorganisation.

Det angivna produktionsamarbetet bygger bl. a. på en ordning, som innebär att det inom ramen för en rullande treårsplanering fastställs vissa riktmärken som underlag för parternas produktionsplanering. Förutsättningen för att den planerade produktionen skall kunna förverkligas är sedan, att

vardera partens produkter är konkurrenskraftiga i fråga om priser, kvalitet, leveranstider etc. För televerkets del innebär det sålunda att upphandlingen i de enskilda fallen liksom hittills skall kunna ske efter sedvanlig prövning av lämnade anbud och med frihet att köpa från annan leverantör. Allmänt kan förutsättas att parternas produktion genom den utformning som samarbetet fått kommer att utvecklas på ett sätt som innebär ökad effektivitet och konkurrenskraft.

Överenskommelsen innefattar vissa restriktioner. Dessa innebär bl. a., att en eventuell minskning av LME:s exportförsäljning inte kompenseras genom leveranser till televerket i en sådan omfattning att de statliga televerkstädernas leveranser till det svenska telenätet minskar. Om å andra sidan en mycket kraftig försäljningsexpansion skulle inträffa hos endera parten, kommer den därmed följande möjligheten till produktionsökning — i den mån tillväxttakten överstiger 15 % — inte den andra parten tillgodo i form av ökade leveranser.

Produktionssamverkan skall i första hand avse produkter, som konstruerats av utvecklingsbolaget men gäller även äldre konstruktioner inom bolagets produktområde. Produktionssamarbetet skall inledas den 1 januari 1975, d. v. s. vid en tidpunkt då den gemensamma utvecklingsverksamheten kan förutsättas börja resultera i produktion. Parterna skall emellertid omedelbart efter avtalens ikraftträdande bilda en produktionskommitté, som skall ha till uppgift att förbereda och föreslå lämpliga åtgärder för genomförandet av den planerade strukturrationaliseringen.

Avtalens giltighet, uppsägning m. m.

De tre avtal som överenskommelsen enligt det föregående innefattar skall i uppsägningshänseende betraktas som ett avtal. Detta innebär, att uppsägning av ett av avtalen skall anses gälla dem alla, såvida parterna inte träffar annan överenskommelse. Avtalen förutsätts i första hand gälla t. o. m. den 31 december 1985 och därefter, vid utebliven uppsägning, under fem år åt gången. Uppsägning av avtalen skall ske senast två år före resp. avtalsperiods utgång.

Avtalen kan också sägas upp på grund av väsentligt avtalsbrott från endera partens sida (uppsägningstid ett år) eller på grund av att parternas representanter i utvecklingsbolagets ledning under en niomånadersperiod varit oeniga i väsentliga frågor, vilket lett till att verksamheten i bolaget lamslagits (uppsägningstid två år). Dessutom kan LME säga upp avtalen på grund av att svensk lag eller internationella överenskommelser, vilka blivit tillämpliga som svensk lag, omöjliggör tillämpningen av väsentliga delar av avtalen (uppsägningstid ett år).

Genom att parterna kommer att överföra utvecklingsresurser till utvecklingsbolaget och anpassa sin produktion med hänsyn till betingelserna för

produktionssamarbetet har det varit nödvändigt att reglera dispositionen av immaterialrätter och produktionsförhållandena vid ett eventuellt upphörande av avtalen. Detta har gjorts på ett sätt som innebär, att parterna under viss övergångstid får möjlighet att gradvis anpassa sin verksamhet till de ändrade förutsättningarna.

Departementschefen

Mellan televerket och LME har sedan länge förekommit ett samarbete på utvecklingsområdet. För LME har det därvid varit av betydelse att genom fortlöpande nära kontakter med en tekniskt avancerad teleadministration få tillgodogöra sig erfarenheterna från en omfattande driftverksamhet. För televerket har det inneburit fördelar att samarbeta med en teleindustri med betydande utvecklings- och produktionsresurser och internationell överblick över marknadsutvecklingen på telekommunikationsområdet samt att genom samarbetet få möjlighet att påverka utformningen av kommande system och produkter.

Samarbetet har dock — i de former det hittills bedrivits — inte kunnat ge det utbyte som varit önskvärt. Televerket och LME har sålunda var för sig i olika hänseenden varit bundna till sina specifika systemtekniska och konstruktionsmässiga lösningar, vilket inneburit begränsningar i fråga om förutsättningarna för utvecklingssamarbetet och hindrat en önskvärd standardisering och strukturrationalisering på produktionsområdet. Olägenheterna härav har blivit mer påtagliga i det tekniska utvecklingsskede vari man f. n. befinner sig.

En ny teknik håller sålunda på att växa fram. På det här närmast aktuella kopplingstekniska området öppnas därmed bl. a. möjlighet att bygga datorstyrda telestationer, som genom programmering kan ges inom vida gränser varierande beteenden. Det blir också aktuellt att utveckla nya utrustningar, baserade på modern elektronik, för mindre telefonanläggningar och abonnentväxlar. Elektroniska kopplingstekniska utrustningar kommer att bli aktuella för datakommunikation. Utvecklingen pekar också på tillkomsten i en nära framtid av integrerade kopplings- och transmissionssystem med tidsmultiplex.

Det är mot denna bakgrund det har framstått som önskvärt att för framtiden samordna televerkets och LME:s utvecklingsverksamhet på främst det kopplingstekniska området. Den mellan televerket och LME träffade överenskommelsen innebär härvidlag — som framgår av den föregående redovisningen — att parterna bildar ett gemensamt utvecklingsbolag. Detta skall ha till uppgift att — i anslutning till av båda parterna eller endera parten utlagda uppdrag — bedriva utveckling och konstruktion av utrustningar inom telekommunikationsområdet. Enligt min uppfattning har genom över-

enskommelsen verksamheten utformats på ett sätt som tar tillvara parternas kombinerade drift-, utvecklings-, produktions- och marknadserfarenheter och som skapar garantier för att forsknings- och utvecklingsarbetet kommer att ske med ett rationellt utnyttjande av tillgängliga resurser.

Avsevärda fördelar kan sålunda uppnås redan genom en samordning av de båda parternas utvecklings- och konstruktionsinsatser. För att resultatet av ett sådant samarbete fullt skall kunna utnyttjas krävs emellertid också att produktionen inom televerket och LME anpassas till de ändrade förutsättningarna så att den enhetliga produktutvecklingen resulterar i en ändamålsenlig och effektiv produktionsprocess. Även i fråga om denna anpassning och strukturrationalisering är stora fördelar att vinna genom en samverkan mellan parterna. Dessa har därför genom den träffade överenskommelsen också skapat förutsättningar för ett produktions-samarbete som avses att inledas år 1975. Överenskommelsen innebär i denna del att parterna — med bibehållet fullt ansvar för sin resp. produktion och med utgångspunkt i en strukturrationalisering av denna — vidtar arrangemang som säkrar att produktionen vid televerkets verkstäder och LME:s svenska produktion i framtiden kommer att utvecklas i samma takt inom det gemensamma produktområdet. Jag finner att vad som sålunda överenskommit och som innebär att båda parterna engageras i tillverkningen av från utvecklings- och marknadssynpunkt intressanta produkter medför betydande ömsesidiga fördelar. Genom den enhetligare produktutvecklingen kan LME — i anslutning till vissa i överenskommelsen uppställda riktvärden — inom produktområdet räkna med fortsatta leveranser till televerkets nät i ungefär hittillsvarande omfattning. För televerkstädernas del skapas förutsättningar för en ökad expansion och ökad sysselsättning. Den ökade expansionen blir möjlig genom att televerkstäderna, förutom leveranser till televerket och den direkta försäljningen på den svenska marknaden i övrigt, kan avsätta delar av sin produktion på världsmarknaden genom LME:s marknadsorganisation. Det kan i sammanhanget konstateras att samtidigt som de genom överenskommelsen förutsatta arrangemangen möjliggör en önskvärd samordning av produktionsplaneringen parterna i full utsträckning har kvar sin frihet att i de enskilda fallen pröva leveransanbud från andra parten eller andra leverantörer med hänsyn till pris, kvalitet, leveranstid etc.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker jag ett godkännande av de tre avtal som överenskommelsen innefattar och som i första hand gäller t. o. m. den 31 december 1985.

De medel som behövs för televerkets aktieteckning i utvecklingsbolaget — 6 milj. kr. — torde få täckas från det för budgetåret 1970/71 anvisade investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. Jag avser härvidlag att senare — under förutsättning att riksdagens bemyndigande erhålls att godkänna avtalen — föreslå Kungl. Maj:t en höjning av televerkets investeringsram med angivna belopp. För att tillgodose bolagets behov av kapital — utöver vad

som erhålls genom parternas aktieteckning — bör vidare riksdagens bemyndigande inhämtas för televerket att solidariskt med LME teckna borgen för lån till bolaget intill ett belopp av 20 milj. kr.

Ärendet bör behandlas av riksdagen under vårsessionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal mellan televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i det föregående,

b) bemyndiga televerket att, i enlighet med vad som ovan anförts, solidariskt med Telefonaktiebolaget L M Ericsson ställa borgen för lån till ett av televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson gemensamt bildat utvecklingsbolag intill ett belopp av 20 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten